

11.6.2003

Kauppa- ja teollisuusministeriö

**KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN TILINTARKASTUSKERTOMUS
VUODELTA 2002**

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tänään päättänyt antaa kauppa- ja teollisuusministeriön tilintarkastuksesta varainhoitovuodelta 2002 tämän tilintarkastuskertomuksen. Tarkastuksen ovat suorittaneet ylitarkastajat Tuula Herrala ja Merja Heteaho. Tarkastusta on valvonut tarkastuspäällikkö Markku Heikkinen.

Tarkastus on suoritettu tarkastusviraston tilintarkastusohjeen mukaisesti ja se on kohdistunut kauppa- ja teollisuusministeriön tilinpäätökseen, tilinpäätöstietojen perustana olevaan kirjanpitoon ja muuhun laskentatoimeen, sisäiseen valvontaan sekä talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattamiseen.

Tarkastuksen perusteella esitetään seuraavaa.

TILINPÄÄTÖS**Tilinpäätöslaskelmat, liitetiedot ja laskelmien tarkastelu**

Tilinpäätöslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä niiden perustana olevaa kirjanpitoa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, onko tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot laadittu ole-naisilta osin oikein.

Tilinpäätöslaskelmat, jotka koostuvat talousarvion toteutumalaskelmasta, tuotto- ja kululaskelmasta sekä taseesta, on tarkastuksessa todettu laadituiksi säännösten mukaisesti.

Tilinpäätöslaskelmien liitteenä esitetyt tiedot on tarkastuksessa todettu esitetyiksi talousarvioasetuksen edellyttämällä tavalla.

Tilinpäätösasiakirjassa on esitetty tilinpäätöslaskelmien tarkastelu talousarvioasetuksen mukaisesti.

Tuloksellisuuden kuvaus ja maksullisen toiminnan kannattavuustiedot

Tuloksellisuuden kuvauksen taloudellisuus-, tuottavuus-, kustannus- ja suoritustietojen sekä kustannusvastaavuuslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa ja edellä mainittujen tietojen perustana olevaa laskentatointia on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, sisältävätkö tuloksellisuuden kuvaus ja kustannusvastaavuuslaskelmat olennaisilta osin oikeat ja riittävät tiedot. Tarkastus ei ole kohdistunut tilinpäätöksen vaikuttavuustietoihin.

Ministeriötiliviraston tuloksellisuuden kuvauksessa on esitetty tulosalueittain kustannustiedot yhdeltä vuodelta mutta ei suoritustietoja. Kustannustiedot ovat luotettavia, joskin yhteiskustannusten määrä on huomattava. Tietoja ei voida pitää vielä riittävinä. Ministeriötiliviraston maksullisesta toiminnasta on esitetty kustannusvastaavuuslaskelma ja kaksi kannattavuuslaskelmaa. Tiedot ovat riittävät, mutta osittaisen arvionvaraisuuden ja eräiden erien puuttumisen vuoksi ne eivät ole luotettavia.

SISÄINEN VALVONTA

Sisäistä valvontaa on arvioitu riskianalyysissä ja tarkastettu laskentatoimen ja tilinpäätöksen tarkastuksen yhteydessä. Tarkastuksen perusteella ei ole olennaista huomautettavaa.

TULOSTAVOITTEET HALLINNONALALLA JA HALLINNONALAN TOIMINTAKERTOMUSTIEDOT

Tulostavoitemenettelyt hallinnonalalla

Ministeriön hallinnonalan tulostavoitemenettelyt vuonna 2002 eivät ole olennaisesti muuttuneet. Koko hallinnonalan sekä hallinnonalan virastojen ja laitosten tulostavoitteet ovat edelleen olleet pääosin strategiaan perustuvia vaikuttavuustavoitteita ja laatutavoitteita. Jotta tavoitteiden toteutumisen arviointi olisi mahdollista, tavoitteiden mittavuutta ja arviointitapoja on kehitettävä edelleen.

Taloudellisuus- tai tuottavuustavoitteita, suoritettavuuksia tai korvaavia kustannustavoitteita tai yleensä indikaattorein mitattavia tavoitteita ei hallinnonalan tilivirastoille ole vuosille 2002 ja 2003 vielä juurikaan tulossopimuksissa vahvistettu. Useimmin on asetettu tavoite maksulliselle toiminnalle. Eräille hallinnonalan tilivirastoille olisi mahdollista asettaa myös tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteita.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten (TE-keskus) toimintaa ohjaa kolme substanssiministeriötä. TE-keskusten tulosohtaus on perustunut TE-keskuksen ja ohjaavien ministeriöiden väliseen tulossopimukseen. Työministeriö on lisäksi tehnyt erillisen tulossopimuksen työvoimaosaston ja työvoimatoimistojen kanssa. Ohjauksen yhtenäisyyden vuoksi olisi tarkoituksenmukaista kytkeä eri tulossopimuksissa asetetut tulostavoitteet nykyistä selkeämmin toisiinsa.

Valtion talousarviossa esitettyjen tavoitteiden ja määrärahojen sekä tulossopimuksessa esitettyjen tavoitteiden välillä on vaikea havaita selkeää yhteyttä. Talousarvion ja tulossopimusten laadinta ovat eriytyneet toisistaan erillisiksi prosesseiksi siten, että talousarvion laatimisen yhteydessä sovitaan toimintaan käytettävissä olevista resursseista ja tulosohtausprosessin yhteydessä tilivirastokohtaisista toiminnallisista tavoitteista. Tällöin erityisesti siirtomenomäärärahojen osalta kytkentä käytettävissä oleviin resursseihin jää epäselväksi.

TE-keskusten osalta voidaan BSC-mallin mukaisista tulossopimuksista todeta vaikuttavuusnäkökulman olevan niissä keskeisesti mukana. Osa erityisesti yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen liittyvistä tavoitteista on kuitenkin sellaisia, että yksittäisen TE-keskuksen mahdollisuudet vaikuttaa niiden toteutumiseen ovat vähäiset. BSC-mallista ja sen soveltamistavasta johtune se, että tilivirastokohtaisissa tulossopimuksissa on sekä ulkoiseen ohjaukseen että sisäiseen johtamiseen kuuluvia tavoitteita. Tulossopimuksissa ei ole juurikaan asetettu tavoitteita tuottavuudelle tai taloudellisuudelle eikä myöskään maksullisen toiminnan kannattavuudelle tai kustannusvastaavuudelle.

Toimintakertomuksen kuvaus hallinnonalan palvelu- ja tuotantotoiminnan vaikuttavuuden, laadun ja taloudellisuuden kehityksestä

Hallinnonalan palvelu- ja tuotantotoiminnan kuvaus sisältyy toimintakertomuksessa hallinnonalan tulosaluekohtaisten vaikuttavuustavoitteiden ja niiden toteutumien yleistasoiseen kuvaukseen. Hallinnonalan taloutta kuvaavina tietoina toimintakertomus sisältää kuten aiempina vuosina tulosalueiden määrärahat ja niiden käytön varainhoitovuonna, hallinnonalan tilivirastojen tuotto- ja kululaskelmien ja

taseiden yhdistelmät kahdelta vuodelta, toimintamenojen käyttötiedot, tuotot, kulut sekä henkilötyövuodet tilivirastoittain sekä hallinnonalan valtuuksien käyttötiedot vuodelta 2002. Varsinaisia taloudellisuustietoja ei ole esitetty.

Toimintakertomuksen selvitys hallinnonalalle siirtomenoihin myönnettyjen määrärahojen vaikuttavuudesta

Siirtomenojen määristä ja kohdentumisesta sekä toimintojen ja tukimuotojen vaikuttavuuden arviointitoimenpiteistä on esitetty tietoja hallinnonalan tulosalueiden tuloksellisuuskuvauksen yhteydessä.

Katsaus ministeriön toimialaan kuuluvaan liike- ja muuhun taloudelliseen toimintaan

Toimintakertomukseen sisältyvät ministeriön hallinnonalan merkittävimpiä valtionyhtiöitä ja osakkuusyhtiöitä ja talousarvion ulkopuolisia rahastoja koskevat tiedot ovat luotettavia ja riittäviä.

Ministeriön sekä hallinnonalan virastojen ja laitosten maksullisen toiminnan tuotoista (146 milj. €), kustannuksista ja toiminnan tuloksesta kolmelta vuodelta on esitetty tilivirastokohtainen yhteenveto, jossa kuitenkin työvoima- ja elinkeinokeskuksia koskevat tiedot on yhdistetty. Maksullisen toiminnan tilinpäätöstietojen luotettavuutta on arvioitu kunkin tiliviraston tilintarkastuskertomuksessa.

Hallinnonalan toimintakertomuksessa on esitetty työvoima- ja elinkeinokeskusten yritysosastojen sekä ministeriön yhteiset kannattavuuslaskelmat liiketaloudellisin perustein hinnoitelluista subventoiduista kehittämisspalveluista (tuotot 3,9 milj. €) sekä ns. täyskatteellisista suoritteista (tuotot 212.000 €). Vuotta 2002 koskevaan subventoitujen suoritteiden laskelmaan on toisin kuin aiempina vuosina sisällytetty myös Euroopan sosiaalirahaston määrärahoilla rahoitetut kustannukset. Molempiin laskelmiin sisältyy edelleenkin siinä määrin arvionvaraisuutta ja puuttuvia eriä, ettei niiden antamaa kuvaa toimintojen kannattavuudesta voida pitää täysin luotettavana. Subventoituun toimintaan käytettiin maksuperustelain 7§:n tarkoittamaa hintatukea erillisen laskelman mukaan 9,4 milj. €, minkä jälkeen toiminta jäi edelleen alijäämäiseksi.

Toimintakertomustiedot kokonaisuudessaan

Toimintakertomuksessa on esitetty hallinnonalan toiminnan vaikuttavuudesta keskeiset tiedot tulosalueittain. Palvelu- ja tuotantotoiminnan taloudellisuuden kehitystä kuvaavat tiedot puuttuvat edelleen.

TALOUSARVION JA SITÄ KOSKEVIEN KESKEISTEN SÄÄNNÖSTEN NOUDATTAMINEN

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

ILMOITUSVELVOLLISUUS VALTIONTALouden TARKASTUSVIRASTOLLE

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen kauppa- ja teollisuusministeriön tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 29.8.2003 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt

1) jotta Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen EU-rakennerahastohankkeiden rahoituksessa noudatetaan valtion talousarviota. Huomautus on esitetty Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen tilintarkastuskertomuksessa 85/53/03 ja

2) työvoima- ja elinkeinokeskusten laskentatoimen kehittämiseksi ja oikeiden ja riittävien tuloksellisuus- ja kannattavuustietojen esittämiseksi työvoima- ja elinkeinokeskusten tilinpäätöksissä. Huomautukset on esitetty työvoima- ja elinkeinokeskusten tilintarkastuskertomuksissa.

Tarkastusneuvos, JHTT

Erkki Mäki-Ranta

Ylitarkastaja

Tuula Herrala

TIEDOKSI Valtiontilintarkastajat
Valtiovarainministeriö
Kauppa- ja teollisuusministeriön kansliapäällikkö
Valtiokonttori